

JAVNA NABAVA I ODRŽIVA EKONOMIJA

Vladimir Cvijanović, Grupa 22

Radionica Zelene Istre u Puli, 11.11.2014.

Održiva ekonomija

- Ekonomski sustav koji će respektirati prirodne granice održivosti ekosustava (ali i biti socijalno pravedan i demokratski)
- Sadašnji sustav u Hrvatskoj:
 - nekonzistentan te reproducira nejednakosti
 - opterećen problemima financijalizacije, deindustrijalizacije, klijentelizma te manjka povjerenja (uz pad vrijednosti socijalnih i ekoloških indikatora);
- Respektiranjem ekoloških kriterija možemo smanjiti emisije CO₂, ali i povećati zaposlenost (prije svega u poljoprivredi i energetici) i smanjiti rashode proračuna

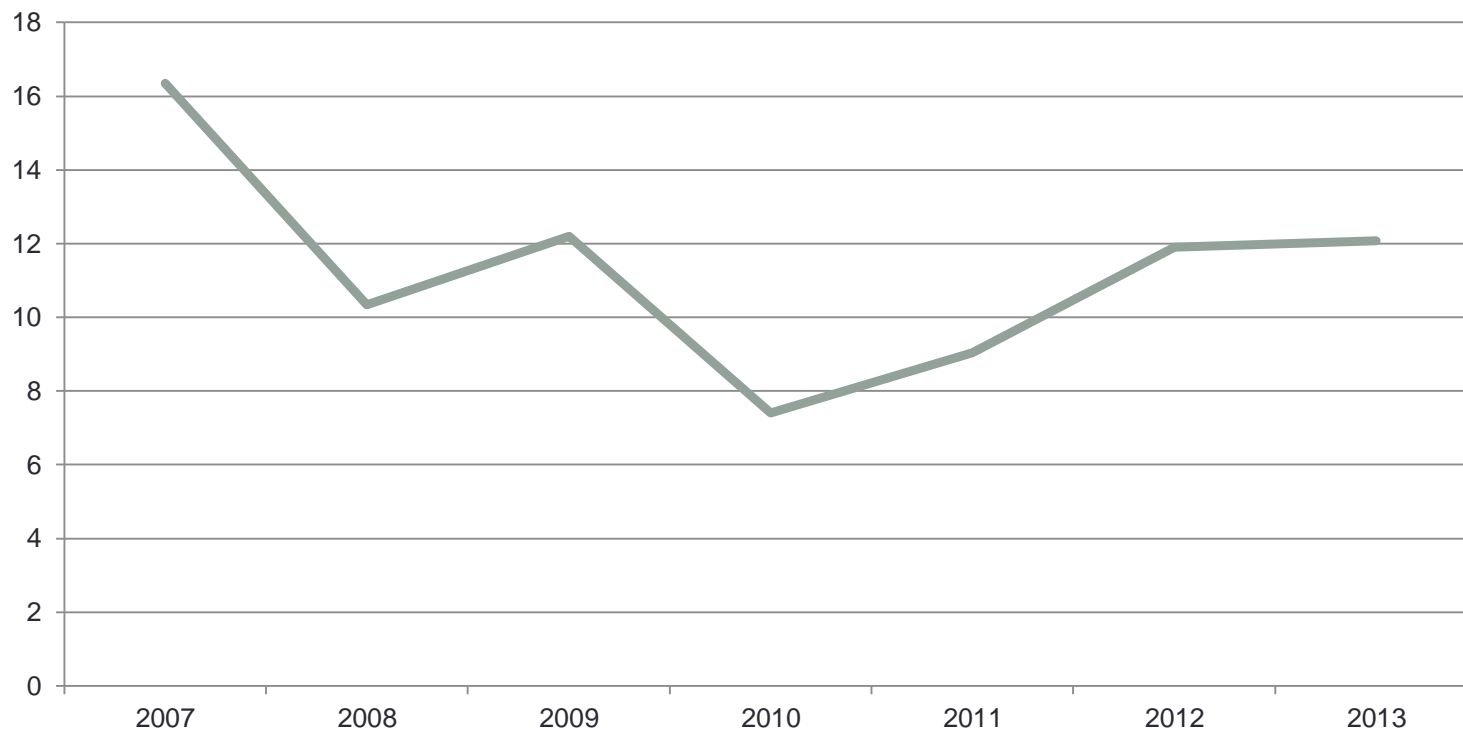
HR ekonomija slabo prilagođena sa strane upotrebe resursa (Eurostat)

- Produktivnost resursa Hrvatske 2011. otprilike na 50% EU27
- Domaća materijalna potrošnja *per capita* 2011. skoro 30% niža od EU27.
- Emisije stakleničkih plinova 2011. oko 30% manje nego kod EU28.
- Energetska produktivnost skoro 40% manja od EU28 u 2012.
- Energetska ovisnost otprilike na razini EU28, kod obnovljivih izvora energije nešto bolji, a kod stope recikliranja lošiji od EU28
- Površine pod organskim uzgojem na nešto više od 40% EU28 (2012.).

Zašto je politika JN bitna?

- Za obračunavanje s korupcijom
- Politika javne nabave je u nacionalnoj domeni (bilo javnih, bilo sektorskih naručitelja)
- Npr. možemo utjecati na potrošnju energije u javnim institucijama te na stimulaciju inovacija
- Njome se može utjecati na stimulaciju ekonomije jer je javna nabava 2013. u BDP-u sudjelovala s 12,08% (MINGO, 2014: 10)

Udio vrijednosti javne nabave u BDP-u

Napomena: vrijednosti za 2012. i 2013. su privremene

Izvor: Uprava za sustav javne nabave (2008.-09.), MINGO (2010.-14.), HNB, vl. izračun

Neke karakteristike JN u RH

- Podaci o javnoj nabavi djelomice nesređeni, nepregledni
- 2013. povećana netransparentnost u javnoj nabavi jer se u Elektroničkom oglasniku JN više ne moraju unositi objave koje su do 200k kn za robu i usluge odnosno do 500k kn za radove (MINGO, 2014: 5)
- Otvorenim postupkom se sklapa najveća većina ugovora (vrijednosno, v. MINGO, 2014), iako:
 - netransparentnost zbog visokog udjela vrijednosti ugovora sklopljenih pregovaračkim postupkom (nešto preko 14% u 2013. - MINGO, 2014: 29), iako bi se pregovarački postupci s/bez objave trebali koristiti samo iznimno (v. Zakon o JN)

Tablica 10. Deset najvećih sklopljenih ugovora

Naručitelj	Predmet nabave	Postupak nabave	Vrijednost ugovora/kn	Udio u ukupnoj vrijednosti nabave (%)
HŽ Infrastruktura d.o.o.	obnova pruga i održavanje građevinskog i elektrotehničkog infrastrukturnog podsustava pruga Hrvatskih željeznica	otvoreni postupak	3.131.221.266,00	9,45
Hrvatske autoceste d.o.o.	usluge nabave dugoročnog kredita	otvoreni postupak	512.746.624,00	1,55
HŽ Infrastruktura d.o.o.	usluga nabave dugoročnog kredita	pregovarački postupak bez prethodne objave	378.722.438,00	1,14
Zagrebački holding d.o.o.	niskopodna tramvajska vozila TMK 2200 putem financijskog leasinga - 21 niskopodni tramvaj	otvoreni postupak	340.779.709,00	1,03
Zagrebački holding d.o.o.	niskopodna tramvajska vozila TMK 2200 putem financijskog leasinga - 79 niskopodna tramvaja	pregovarački postupak bez prethodne objave	340.326.430,00	1,03
Jadrolinija	godišnja nabava pogonskog goriva za brodove Jadrolinije (plinsko ulje obojeno plavom bojom i plinsko ulje s 0,0% udjela FAME) i lož ulja ekstra lakog za potrebe skladišnog prostora Kukuljanovo	otvoreni postupak	326.153.500,00	0,98
Jadrolinija	godišnja nabava pogonskog goriva za brodove Jadrolinije (brodsko gorivo/brodsko plinsko ulje i brodsko ostatno gorivo 180)) i lož ulja ekstra lakog za potrebe skladišnog prostora Kukuljanovo	otvoreni postupak	305.573.175,00	0,92
HŽ Infrastruktura d.o.o.	radovi na kapitalnom remontu pruge Zagreb Glavni kolodvor - Dugo Selo, dionica Zagreb-Borongaj-Dugo Selo	otvoreni postupak	285.379.058,00	0,86
Zagrebački holding d.o.o.	prodaja budućih novčanih tokova (potraživanja) na temelju ugovora o kupoprodaji nekretnine - "Gredeji"	pregovarački postupak bez prethodne objave	285.287.520,00	0,86
Zagrebački holding d.o.o.	niskopodna tramvajska vozila TMK 2200 putem financijskog leasinga - 13 niskopodnih tramvaja	otvoreni postupak	247.509.806,00	0,75
UKUPNO			6.153.699.526,00	18,56

Izvor: MINGO, 2014: 28; podaci se odnose na 2013.

Efikasnost upotrebe resursa u JN RH upitna

- „Kriterij ekonomski najpovoljnije ponude (ENP) u ukupnom broju objavljenih ugovora zastupljen je u svega 211 objava od 22025, odnosno 0,96%, a vrijednosno svega 2,43%...
Naručitelji još uvijek izbjegavaju primjenjivati kriterij ENP iako bi primjenom ovog kriterija mogli ostvariti veću vrijednost za uloženi novac.” (MINGO, 2014: 43)
- među prvih pet predmeta u periodu 1/7/2009.-1/11/2011. (udruga Vjetrenjača):
 - građevinski radovi, usluge tehničkog projektiranja, električna energija, radovi na izgradnji cjevovoda, komunikacijskih i energetske vodova te građevinski radovi, radovi na izgradnji temelja i radovi na izgradnji površinskog sloja autocesta, cesta
- Nepoznati kriteriji zelene javne nabave, a 10 najvećih naručitelja su HŽ infrastruktura, ZG holding, HAC, grad ZG, HEP, HEP-ODS, HC, INA, HEP-proizvodnja, Jadrolinija (MINGO, 2014)

Rješenje je u primjeni zelene JN

- „postupak pri kojem javna tijela nastoje naručivati robu, usluge i radove koji tijekom svojeg životnog ciklusa imaju manji učinak na okoliš od robe, usluga i radova s istom osnovnom funkcijom koje bi inače naručili“ (EK, 2011: 5 prema COM(2008) 400, str. 4)
- Uštede za javne budžete, razvoj privrede, ekološki prihvatljiviji finalni rezultat (EK, 2011: 6)
- „razvijeni su kriteriji zelene javne nabave za 18 skupina proizvoda i usluga koji se mogu izravno unijeti u natječajnu dokumentaciju” (EK, 2011: 8), a uključuju (str. 15-16):
 - graditeljstvo, prijevoz, električnu energiju, toplinsku izolaciju, cestogradnju i prometne znakove, itd te
 - osnovne kriterije
 - sveobuhvatne kriterije

Zelenu JN je kompleksnije provoditi i kontrolirati

- Kriteriji zelene JN višestruki: ekološki, ekonomski, uz sagledavanje efikasnosti u dugom roku
- To zatijeva međuinstitucionalnu suradnju, kulturu evaluacije i učenja
- Website Europske komisije (http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm) nudi brojne primjere „GPP in practice”

Zaključak

- Iskorak prema održivosti je od prvorazredne važnosti
- Država ostaje najvažniji akter u ekonomiji, JN važna
- Antikorupcijske mjere nisu dovoljne u JN, potrebno propisati kriterije zelene JN

Literatura

- Europska komisija (EK) (2011), *Kupujte zeleno! Priručnik o zelenoj javnoj nabavi*, Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije
- Eurostat (2014), dostupno na http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/REIs/REIs_EN_banner.html
- HNB (Hrvatska narodna banka), http://www.hnb.hr/statistika/h_ekonomski_indikatori.pdf
- MINGO (2010) , *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2009. godinu*
- MINGO (2011) , *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2010. godinu*
- MINGO (2012) , *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2011. godinu*
- MINGO (2013) , *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2012. godinu*
- MINGO (2014), *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj za 2013. godinu.*
- Udruga Vjetrenjača, <http://nabava.vjetrenjaca.org/topPredmetNabave>
- Uprava za sustav javne nabave (2008), *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj u 2007. godini*
- Uprava za sustav javne nabave (2009), *Statističko izvješće o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj u 2008. godini*
- Zakon o javnoj nabavi, dostupno na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_08_90_1919.html
- Website Europske komisije „GPP in practice”, http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_en.htm